

ta pristupili razlaganju ratnih i neposrednih poratnih zbivanja u Vukovaru, zaslužila izvrsnu ocjenu svakoga zainteresiranog čitatelja. Osobito je važan ovakav način pristupa tematici koja pomaže rasvjetljavanju ključnih zbivanja u Domovinskom ratu, a napose u tom pogledu onih vezanih uz Vukovar kao žarišnu točku u hrvatskim naporima za obranu i oslobađanje RH. Uvažavajući načela korektnoga i objektivnoga pristupa, ova monografija zaslužila je dobiti zapaženi položaj na nacionalnoj razini.

Zlatko Begonja

Nikola Obuljen, *Kako smo pregovarali s neprijateljem* (Zagreb: Ogranak Matice hrvatske u Dubrovniku; Hrvatski memorijalno-dokumentacijski centar Domovinskog rata, 2021), 336 str.

Od 13. listopada 1991. do 14. svibnja 1992. Nikola Obuljen obavljao je funkciju voditelja pregovaračkoga tima Općine Dubrovnik u pregovorima s predstavnicima okupacijskih snaga Jugoslavenske narodne armije (JNA). Knjigu *Kako smo pregovarali s neprijateljem*, koja je 2021. objavljena u nakladi Ogranka Matice hrvatske u Dubrovniku i Hrvatskoga memorijalno-dokumentacijskog centra Domovinskog rata, Obuljen je napisao kao memoarsko djelo, no na pojedinim mjestima poziva se na povijesne izvore, a na kraju knjige donosi i obilje izvora relevantnih za povijest Domovinskoga rata na dubrovačkom području.

Nakon predgovora, koji je napisao Ante Nazor, i uvodne riječi autora slijedi devet poglavlja s brojnim potpoglavljima. Obuljen se u prvom poglavlju osvrnuo na prilike u Jugoslaviji 80-ih godina, a u sljedećem je opisao kako je doživio demokratske promjene u Hrvatskoj na prvim višestranačkim izborima 1990. i početak pobune dijela srpske manjine. Posebno vrijedne podatke o političkim prilikama u dubrovačkoj općini 1990. autor donosi u trećem poglavlju, u kojem se dotiče i svoje uloge u političkom životu Dubrovnika. Naime, Nikola Obuljen sudjelovao je na izborima 22. travnja i 7. svibnja 1990. u Dubrovniku. Pero Poljanić postao je tada predsjednik općinske skupštine, tj. gradonačelnik, a Obuljen njegov zamjenik.

Nakon poglavlja u kojem se obrađuju događaji s početka 1991. i početak rata autor se posvetio situaciji na dubrovačkom području od siječnja do listopada te godine. Zabrinuta zbog pogoršanja prilika u Hrvatskoj poslije „Krvavoga Uskrsa” i sve izraženijih velikosrpskih posezanja za dubrovačkim teritorijem, Skupština općine Dubrovnik smatrala je potrebnim 4. travnja 1991. donijeti deklaraciju o pripadnosti Republici Hrvatskoj. Ta odluka općinskoga vodstva, koja se na prvi pogled čini nepotrebnom, itekako je tada bila opravdana. Naime, ubrzo je došao prijedlog iz Trebinja o sjedinjenju Dubrovnika

sa Zajednicom općina istočne i stare Hercegovine. Vijećnici su taj prijedlog odbili 6. lipnja 1991.

U potpoglavlju „Pripreme za obranu” autor donosi brojne informacije o stanju i organizaciji obrane na dubrovačkom području. Oružje Teritorijalne obrane nalazilo se u Dužima u općini Trebinje te je poslužilo agresoru za napad na Dubrovnik. Organizacija obrane intenzivirala se krajem rujna 1991., a tada počinju i sukobi na graničnim područjima dubrovačke općine. Opći napad na Dubrovnik započeo je 1. listopada 1991., a nekoliko dana prije u Dubrovnik su stigli prvi promatrači Europske zajednice (European Community Monitor Mission). Timovi, koje su činila tri člana, mijenjali su se svakih desetak dana. Njihova prisutnost u Dubrovniku tijekom rata bila je važna jer su posredovali u uspostavljanju kontakta sa srpsko-crnogorskim snagama, nazočili pregovorima, pisali izvješća o ratnim prilikama na dubrovačkom području i utjecali na javno mnijenje te tako doprinijeli internacionalizaciji krize.

Obuljen u poglavlju „Pregovori s neprijateljem” donosi svoja sjećanja na 56 sastanaka s predstavnicima JNA. Godine 1991. održano je 35 sastanaka, a do 14. svibnja 1992. još 21. Prvi pregovori koje je vodio Obuljen održani su 13. listopada 1991. u Močićima. Srpsko-crnogorska strana inzistirala je na prihvatanju zahtjeva od osam točaka koji je načelnik štaba 9. vojno-pomorskog sektora Boka Milan Zec uručio dubrovačkom pregovaračkom timu dva dana prije. JNA je inzistirala na „demilitarizaciji” Dubrovnika, tj. predaji Hrvatske vojske, što su Dubrovčani odlučno odbijali. Tijekom brojnih pregovora JNA nije poštovala prekid vatre, a pojedine sastanke s dubrovačkim pregovaračima i promatračima Europske zajednice koristila je za osvajanje hrvatskoga teritorija (primjerice Cavtata 15. listopada 1991.). Srpsko-crnogorske snage čak su u nekoliko navrata pucale na brod na kojem su bili dubrovački pregovarači i promatrači Europske zajednice.

U potpoglavlju „Rizično putovanje na pregovore u Zeleniku” autor se prisjeća pregovora koji su se vodili 13./14. studenog 1991. godine. Tada je Obuljen u razgovoru s kapetanom bojnoga broda Čelebićem doznao da JNA ne zna da su snage Hrvatske vojske pod snažnom neprijateljskom vatrom napustile tvrđavu Imperijal na brdu Srđ, o čemu je prvom prilikom obavijestio Nojka Marinovića, zapovjednika obrane Dubrovnika. Doznavši tu informaciju, pukovnik Marinović zapovjedio je povratak branitelja u tvrđavu, što je bilo neophodno za daljnju obranu grada.

Autor naglašava važnost dolaska u Dubrovnik Bernarda Kouchnera, francuskoga ministra socijalne skrbi, kao i predstavnika UNICEF-a Michela Bonnotta i Staffana de Misture, vojnoga atašea francuskoga veleposlanstva Jacquesa Delaiguesa i talijanske ministrice za imigracije Margherite Boniver. Uz posredovanje ministra Kouchnera u Cavtatu je 19. studenog 1991. potpisan „Opći protokol između predstavnika JNA i općine Dubrovnik”, koji je za srpsko-crnogorsku stranu bio neprihvatljiv s obzirom na to da je podrazumijevao povlačenje na granicu s Bosnom i Hercegovinom. Predstavnici JNA

prihvatili su ga zbog četvrte točke („Predaja oružja predstavnicima EZ, kao i odlazak pod neutralnom kontrolom vojnih elemenata iz Dubrovnika”), no ta točka nije mogla biti provedena prije prethodne tri, što su članovi dubrovačkoga pregovaračkog tima znali i iskoristili kao adut u pregovorima. JNA se nije namjeravala držati „Protokola”, o čemu svjedoče i izjave pukovnika Radoslava Svičevića, koji ga je potpisao, a u idućim pregovorima pravdao se da nije imao ovlasti za potpisivanje takva sporazuma.

Kad je 24. studenog Kouchner napustio Dubrovnik, u posredovanju pri pregovorima zamijenio ga je de Mistura, koji je ubrzo postao opunomoćeni izaslanik generalnoga tajnika Ujedinjenih naroda. Boravak Kouchnera i de Misture bio je, kako svjedoči autor, posebno važan jer tada u gradu nije bilo promatrača Europske zajednice, a bilo je važno na pregovorima imati nekoga iz međunarodne zajednice u svojstvu posrednika.

Autor također piše o najžešćem napadu srpsko-crnogorskih snaga na Dubrovnik 6. prosinca 1991., kad je JNA namjeravala zauzeti tvrđavu Imperijal na Srđu. Nakon uspješne obrane Hrvatske vojske delegacija Vlade Republike Hrvatske, koju su predvodili ministri Davorin Rudolf, Ivan Cifrić i Petar Kriste, te admiral Miodrag Jokić kao predstavnik Vrhovne komande Oružanih snaga Socijalističke Federativne Republike Jugoslavije sklopili su 7. prosinca 1991. sporazum o prekidu oružanih borbi. Nakon što je 2. siječnja 1992. potpisan Sarajevski sporazum, prema kojem je JNA trebala napustiti Hrvatsku, uglavnom su prestala veća ratna djelovanja.

Međutim, na dubrovačko područje nisu došle snage Ujedinjenih naroda, povremeno se razmjenjivala vatra, a neprijateljski planovi o izbijanju na Neretvu predstavljali su veliku opasnost. Prema Obuljenu, od Sarajevskoga sporazuma na pregovorima između predstavnika dubrovačke općine i JNA odnos se izmijenio. Naime, od tada su Dubrovčani svaki sastanak otvarali pitanjem o vremenu povlačenja JNA s područja općine Dubrovnik. Posljednji pregovori dubrovačke delegacije i JNA vođeni su 14. svibnja 1992. u Cavtatu, a s obzirom na to da se JNA nije namjeravala povući, snage Hrvatske vojske deblokirale su Dubrovnik i oslobodile teritorij dubrovačke općine, o čemu je autor pisao u poglavlju „Osvrt na razdoblje do deblokade Dubrovnika i oslobađanja juga Hrvatske”.

Autor je u „Prilozima” donio brojne povijesne izvore relevantne za istraživanje pregovora Općine Dubrovnik i predstavnika JNA, koji uključuju, primjerice, opsežnu korespondenciju između nadležnih organa hrvatskih vlasti i JNA, popis osoba zatočenih u logoru u Morinju koji je predala JNA, prijedlog sporazuma, Opći protokol između predstavnika JNA i Općine Dubrovnik koji je ministar Kouchner rukom napisao na francuskom jeziku i prijevod na hrvatski. Obuljen je u svoju knjigu uvrstio i mnoge fotografije iz Muzeja Domovinskoga rata u Dubrovniku.

Knjiga Nikole Obuljena *Kako smo pregovarali s neprijateljem* veliki je doprinos poznavanju Domovinskoga rata na dubrovačkom području. Autor je kvalitetno obradio brojne teme poput priprema za obranu, obrane i akcija

oslobađanja teritorija dubrovačke općine. S posebnom pažnjom pisao je o pregovorima s predstavnicima JNA u kojima je sudjelovao u svojstvu voditelja dubrovačkoga pregovaračkog tima. Obuljen je argumentirano otklonio neutemeljene tvrdnje da su hrvatski politički vrh ili općinsko vodstvo pokušavali predati Dubrovnik srpsko-crnogorskim snagama, kao i da su Dubrovčani bili nesprenni na obranu grada. Njegova knjiga zasigurno će poslužiti povjesničarima koji se bave istraživanjem Domovinskoga rata na dubrovačkom području i općenito.

Stjepan Tot